

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל האמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

הברכה והקללה נתונות לבחירתנו

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה" (יט כו)

מעשה שהיה באחת מהקהלות הנכבדות בארצות הברית, שבה כהן במשך שנים רב מפלג בתורה וביראה: ברבות הימים הסתלקו לבית עולמם הרב ורבים מחברי הקהלה הותיקים, וצעירי הקהלה הכתירו תחתיו רב חדש, אשר אף הוא פקודמו, מפלג היה בתורתו וביראתו. באחד הימים נגש אחד מצעירי הקהלה לרב החדש וקבל בפניו: "אצל הרב הקודם היינו שומעים ברכות, ואלו אצל כבודו - קללות!".

נהם הרב לשמע הדברים, והאיש הסביר: "יכורני עודי ליד, בתקופת הרב הקודם, כאשר היינו מסיימים קריאת שמע וממתנינים לו שגומר, היינו שומעים מפיו ברכות: 'למען ירבו ימיכם וימי בניכם... ואלו אצל כבודו כאשר אנו ממתנינים אנו שומעים קללות: 'וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים...".

חזן הרב והשיבו: "דע לך כי אני מתפלל בדיק באותו הנפש שהתפלל הרב הקודם; ההבדל הוא בכס: אבותיכם היו ראי שמים והקפידו על אמירת קריאת שמע מלה במלה, ועד שהספיקו לסיים כבר אחזי הרב בפסוק: 'למען ירבו ימיכם...! אתם לעמתם חוטפים את קריאת שמע במהירות, וכשאתם מסיימים אחוז אני עדין בקללות שבאמצע פרשת 'והיה אם שמעי'".

ספור זה ספר מפי רבי יצחק דוד ארתור רב העיר יוטיקה שבניו יורק כמשל יש בו לבאר את הפתוב שלפנינו; אף כאן אמר הקודש ברוך הוא לישראל: ראו כי בידכם נתנה הברכה, במקום חפצים אתם - בברכה או חלילה בקללה... פירי עץ הדר ח"ב עמ' טו

יש 'לשרש' את הרשעה

"אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים" (יב ב) במסכת עבודה זרה (מה ב) דורשת הגמרא מפל הלשון "אבד תאבדון", שהעוקר עבודה זרה צריך להקפיד לעקור אף את שרשיה החבויים מתחת לפני הקרקע ["לשרש אחריה"].

על פי דברי הגמרא פרש הרבי בעל אמרי אמת את האמר בגסח תפלות ראש השנה: "וכל הרשעה כלה כעשן תכלה"; אנו מדקדקים לכלפי: "וכל הרשעה כלה", דברי הגמרא שיש 'לשרש' את העבודה הזרה.

כראיה לכך צנן האמרי אמת את דברי הלבוש (א"ח תקפב ה, וראה ט"ז ג) שהעיר על כפל הלשון הנמצא בהמשך גסח התפלה: "מלך על כל העולם כלה". ואלו על נסח: "וכל הרשעה כלה" שבאמר לפני כן, לא העיר הלבוש כלל (על אף שהביאו קדם לנו בסעיף ה), וזאת משום הטעם האמור.

182 'אמרי אמת' לקוטים עמ' 182

היכן מברכים בשם המפרש?

"כי אם אל המקום אשר בחר ה' אלקיכם... לשום את שמו שם" (יב ה)

פרט רבי פינחס הורוביץ בעל ההפלאה:

במשנה (סוטה לח א) נאמר כי בשונה ממונהגם בכל גבולות ישראל, כשהיו הפהנים נושאים פניהם במקדש היו הם מזכירים בברכתם את השם המפרש. לכך רמז הכתוב שלפנינו: "המקום אשר בחר ה' לשום את שמו שם" - הוא בית המקדש.

כיוצא בזה נתן אף לפרש את הפסוק בתהלים (ק"ח כו): "ברוך ה' בשם ה' ברכונכם מבית ה'" - אימתי מברכים בשם ה'? רק בברכה הנאמרת 'מבית ה'".

פנים יפות

רזי אמונים

מרמזי אמן בפרשה

אמן - ככל שתחפץ

"ועשית חג שבועות לה' אלקיך מסת נדבת ידך אשר תתן" (טו ז)

"מסת נדבת ידך אשר" - ראשי תבות: "אמן". רמזה התורה כי אחר כל אחד מעשרת הדברות ששמעו ישראל בסיוני ענו הם 'אמן'.

עוד נוכל ללמוד מכה, כי בשונה מהברכה הנאמרת רק במקרים מסוימים, את האמן יכול האדם לומר ככל שחפץ - כפי "מסת נדבת ידך", בית יהושע שבועות

"ונא אל תצריכנו... כי אם לידך... הפתוחה"

"לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון; כי פתח תפתח את לוי" (טו ז-ח)

מלשון הפתוב נראה לכאורה כי רק לאביון יש לפתח את היד ולא לאחרים, מדוע?

תרו רבי יחיאל העליר רבה של סובאלק: ידועים הם דברי הגמרא (ביצה טו א) כי: "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים". ופרש שם רש"י, שלפניך על האדם להזהר שלא להוציא הוצאות מרבות, שכן לא יוסיפו לו משמים יותר ממה שפסקו לו. לכך הדגישה התורה: "ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון; כי פתח תפתח את לוי", כי רק לאביון עליך לפתח את ידך, אולם כלפי אחרים עליך לנהוג בחכמה ובזהירות, שלא תפאד יתר על מדתך ותצטרף לבריות.

בכה יש לפרש אף את גסח ברכת המזון: "ונא אל

תצריכנו... לא לידי מתנת בשר ודם" - שמוזנותיהם קצובים ומדודים, "כי אם לידך המלאה" - בלי גבול ומדה. הגיפ"ש אור לשרים עמ' 21

'מתן תורה' מדאורייתא

"ועשית חג שבועות לה' אלקיך; ושמרת ועשית את החקים האלה" (טו ז)

בשונה מיתר המועדים שבהם נתנו לנו מצוות מיוחדות, כסכה ומצה, בחג השבועות לא הצטוונו במצוה מיוחדת. אם כן כלפי מה מזהירה התורה: "ושמרת ועשית את החקים האלה"?

פרש הנצי"ב מוולוז'ין: אזהרה זו אינה מתחסת למצוות מסימות, כי אם לכלל חקי התורה. מצוה אותנו התורה: "ושמרת ועשית את החקים האלה" - קבל על עצמך ביום מתן תורה לגות בדברי התורה ולשמר את כל חקיה. זאת משום שנתנה התורה ביום זה, ועל כן רבה גגלתו לקבלת על תורה.

בדרך אגב מבאר הנצי"ב, כי מן האמור יוצא כי קיימת התיחסות מפרשת בתורה לחג השבועות כיום 'מתן תורה', כפי שאנו מכנים אותו בתפלות החג כ"אמן מתן תורתנו" (ראה סגנו אברהם א"ח רצד).

העמק דבר

משמעות ברכת המועדים

"והיית אף שמח" (טו טו)

"לפי פשוטו אין זה לשון ציוי אלא לשון הבטחה" (רש"י). על פי דברי רש"י פרש הגר"י מבריסק את שאנו אומרים בתפלת שלשת הרגלים: "והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום לשמחה ולששון כאשר רצית ואמרת לברכנו"; וכי היכן מצאנו שנתברכו ישראל במועדים?

לפי דברי רש"י כאן מישב, כי יש לפרש שברכת מועדיך היא הבטחת: "והיית אף שמח". טעם ודעת

לעלות לרגל עם כל ישראל אחיהם

"שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך" (טו טז)

מכה שרבתה התורה: "כל זכורך" למדה הגמרא (תגינה ד א) שכל אלו שעסוקים גורם לצבור להתרחק מהם מחמת ריחם הרע, כגון מעבד עורות (ברסקי) וכיוצא בו, פטורים מלעלות לרגל, שהרי אינם יכולים לעלות עם "כל זכורך".

הוסיף ואמר הגר"י מבריסק: לפיכך מדויקים אנו לומר בברכת 'מי שברך' בשלושה רגלים: "ויזכה לעלות לרגל עם כל ישראל אחיו", שהרי העליה לרגל עם כל ישראל הנה תנאי בקיים מצות העליה לרגל.

פניני רבנו הגר"י עמ' מג

בלגני הפנים לבוא ליום ההין מלאים זכיות כרמון. הנה לנו הזדמנות לאסוף הביירות של מצוות בקלות וללא מאמץ: תקפיד לשים לב לכל ברכה הנאמרת בסביבתנו, נענה אתריה אמן בכוננה ונעבד מלוא הכף זכיות לדאש השנה.

מי שנכנס ארזים מרבים באמן

אמן - מלה אהה, שרשית אותיות, מלוא הכף זכיות.

קריאת שמע - פרשת 'ויאמר' (ו')

תרי"ג מצוות בציצית

רש"י (פסוק טו לב) הביא שזכירת המצוות באמצעות הציצית נעשית בכך שמנין הגימטריה של 'ציצית' היא שש מאות, ויחד עם שמונה חוטים וחסמה קשרים מנינה בגימטריה הוא תרי"ג, כמנין כלל המצוות. אך תמה הרמב"ן (סו): הלא בתורה נכתב 'ציצית חסר', ונמצא שסכום הגימטריה הוא רק חמש מאות ותשעים. לפיכך חולק הוא על דברי רש"י וסובר כי זכירת המצוות נעשית באמצעות ראיית התכלת המזכירה את מציאות ה' שצוה עליהן.

אולם בתוספות (מנחות ל ט"א ד"ה לא) ישבו את דברי רש"י על פי המבואר במדרש (פסיקתא וזמרתא סוף פ"ה) שפיון שבפשיטת ציצית כתבה התורה שלוש פעמים 'ציצית - חסר', לכן הוסיפה התורה אות ל' לציצית האחרונה - 'יהיה לכם ציצית', וזו שהיא בגימטריה שלוש מאות משלימה את ה' החסרה בכל אחת מתבות 'ציצית' שנכתבו בפרשה זו, וכך נתישבו דבריו של רש"י.

ויש להבין, מפני מה שלשה התורה ג' פעמים את רמז תרי"ג בפרשה זו? באר החיד"א (דבש לפי מערכת צ' אות כט) שהוא כנגד שלשת החלקים שיש בקיום המצוות: מחשבה, דבור ומעשה. ודוקדקה התורה להשלים מנין תרי"ג בתוספת האות ל' דוקא בציצית האחרונה שהיא כנגד המעשה, ללמדך שהמחשבה והדבור כשולעצמם אינם מספיקים, והכל לפי רב המעשה"ה (אבות ג טו).

עוד באר החיד"א כי זאת הסבה שהשלימה התורה את הגימטריה הנ"ל דוקא באות למ"ד, ללמדך כי המבקש להגיע לקיום המצוות בשלמות - במחשבה, בדבור ובמעשה, יוכל לעשות זאת רק באמצעות למוד התורה כראוי.

הדרך להמוע משכחת המצוות

ידועה היא קשיטתו של בעל העמודה (תצוה שער טו) בנוגע לכלל המצוות התלויות בזכרון: כיצד אפשר לצוות את האדם על הזכירה, הלא השכחה, לכאורה, אינה תלויה ביד האדם? ואף בנוגע למצוות ציצית יש לתמה, כיצד הצטוונו: 'וראיכם... וזכרתם'?

זכמה עצות נאמרו על כך:

א. את הפסוק (תהלים קי"ט צב): 'לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייאתי', באר האוהב ישראל מאפסא, כי אם אדם 'כי בם חייאתי' - שכל חיי תלויים בקיום התורה והמצוות, הרי ממילא 'לא אשכח פקודיך', וכפי שהאדם אינו שוכח לאכל או לשתות כי יודע שכל חיי תלויים בפעולות אלו, אף בעניינינו, מצוה אותנו התורה להכיר בערך העצום ובחשיבותן של המצוות לכל מהלך חיינו. כי אם נקפיד על קיום המצוות באהבה ובשמחה, ממילא נזכר את המצוות ולא נשכח אף אחת מהן (שמו אפרסיון שלח).

ב. באופן אחר באר הרה"ק רבי מרדכי משטרנוביל: אכן, אף אדם שמקפיד לשון ולזכור את כל המצוות, לעשותן ולהשמר מעשיית עברות, ועל ידי כך הוא זוכה לעלות ולהתעלות בדרגתו הרוחנית, יתכן שמפעם לפעם יתגבר עליו יגרום לו לשוב וללשון ולהתעלם מהן. סגנון של אדם זה גדולה עד מאד: ברגע אחד גלול הוא לרדת ממדרגתו הגדולה.

על כן הוסיפה התורה בהמשך צויו נוסף: 'למען תזכרו ועשייתם את כל מצוותי', לאמר: אם חלילה מבקש הציר להשפית מכס את המצוות, זכרו את כל המצוות הרבות שעשייתם, ואת העמל והיגיעה שיגיעתם בהן. זכרו שמכוח התעליתם בדרגתכם הרוחנית, ואל תשמעו ליצרם המבקש לגרם לכם להפסיד את כל המעלות שזכיתם להן, שבטיל הגאון של רגע חולף (מגו אברהם' בלמוד משריסק) במדרש ג' ד.

ללמוד תרי"ג מצוות

בספר 'שמירת הלשון' (תחילת הספר פ"ב) כותב החפץ חיים שמעלת הציצית הקביאה לידי זכרון מצוות ה', מועילה רק לאדם שלומד ויודע את המצוות אך ירא שמה ישפחה, אף מי שאינו יודע את המצוות, מה תועיל לו הציצית. דמה זאת החפץ חיים' לסוחר שנשלח לשווק ובידו רשימת סחורות לקניה; הרשימה המפורטת יכולה להועיל לו רק אם מבין את סוגי הסחורות המתובות בה, ויודע את טיבן, אף אם אינו מבין את הרשום בה, לא תהיה לו בה שום תועלת והוא יאלץ לשוב על עקבותיו בפחית נפש.

על כן כתב החפץ חיים' כי ראוי לכל אדם ללמוד ולזדע את כל המצוות, שכן כן אז תועיל לו סגלת הציצית שלא ישכחן.

כך הוקמה 'שיבת חכמי לובלין'

היא זה באחד ממסעותיו הרבים של הגאון הגדול, רבי מאיר שפירא. מסע שערך בארצות הגולה לטובת ישיבתו, במטרה לגייס את תרומותיהם של גדיבי עם, מוקרי תורה, כדי לתמוך בישיבה שמצבה הכלכלי מעולם לא היה קל במידה...

ישיבתו של רבי מאיר שפירא היתה בגדר חדוש בעולם התורה והחסידות של אותם ימים. בשנים שלאחר הקמתה ועד לימינו אנו הוקמו ישיבות רבות בסגנון זה, אך עד לאותה עת טרם נבנתה בעולם היהודי ישיבה כה גדולה, במתכנתה המפלאה והמיוחדת של 'שיבת חכמי לובלין'.

להקמתה של הישיבה נדרש רבי מאיר, איש החזון והמעש, לגייס סכומי כסף אדירים משועי ארץ. אלא שפיון שלא רבים השכילו לראות את העתיד המזהיר שצפויה לישיבה זו, ויותר מכך היו רבים שאף סברו כי תכניתו אינה ניתנת כלל לישום, התקשה רבי מאיר לגייס שתפים שישעו בידו להוציא את מחשבתו מן הכת אל הפעל.

תמיד על כך העבדה כי שש שנים תמימות חלפו משנת תרפ"ד, שבה נורתה אבן הפנה להקמת 'שיבת חכמי לובלין' במעמד מצמצם ומעוט משתתפים, עד לשנת תר"צ שבה חגגו אלפים את חגבת בנינה, ברב פאר והדר, במעמד אלפים רבים שפגעמו לראות את החזון קורם ועקר גידים.

באותן שש שנים גורליות לא נח רבי מאיר ולא שקט. הוא כתת רגליו בארבע קצוות הארץ, ואף לארצות מרחקות הגיע בדרוכו להגשמת חלומו המפלא, להקים עליה של תורה במדינת פולין ובבשת אירופה כלה. מה גדולים היו צערו וכאבו בראותו כי קריאותיו ובקשותיו נופלות על אזניים ערלות, וכי עשירי תבל אינם מבינים את נצרכות בקשתו ומפנים לו את גבם.

אף כאשר הרחיק נדד עד למדינת ארצות הברית הרחוקה, במסע רגליו צער ויסורים, לא הצליח רבי מאיר להטות את לבם של בעלי היכלת לתמוך ברעיונו הגדול. היו ימים שמצבו היה נואש עד כדי כך שלא היה בכיסו אף הסכום הפעוט הדרוש כדי לרכש בול דאר לשלח מכתב לביתו שבאירופה.

לרב צערו ויגונו היה שופך רבי מאיר דמעות כפיים בתפלות ותחנונים לפני ה', כי ישה את לבם של בעלי היכלת ויפתח בפניו את צנורות השפע כדי שיוכל לשוב לארץ מולדתו כשבאמתחתו הסכום הדרוש לבנין הישיבה הקדושה.

רק כשכבר היה קרוב ליאוש, נפתחו לפתע שערי הברכה בפניו, ומן השמים רחמו עליו והחישו לו פדות וישועה.

באחד מאותם ימים קשים, כשהיאוש והצער עמדו להשתלט על נפשו, יצא רבי מאיר מאכסנייתו אל רחוב העיר, לטיל ולהחליף כת, כשאליו מתלווה ידידו ונאמנו רבי משה איזנברג. בהליכתם השיח הרב בפני ידידו את צערו על מצבו הקשה, אשר הגיע עד כדי כך שאין הוא מסוגל לשבת ולהגות בסגיות הגמרא, ואף בקשי מצליח הוא ללמד חמש עם רש"י.

תוך כדי הליכתם חלף על פניהם יהודי מקומי, שברכסם לשלום במאור פנים בולט, בשמחה פנימית שפרצה על פניו והעידה כאלף עדים על מצבו הטוב והרגוע. בהוראתו זאת נפליטה לפתע מפיו של רבי מאיר אנטה. הוא הפנה את עיניו כלפי מרום וקרא ברגש: 'מי יתן ואזכה אף אני למאור פנים ולשמחה שכזו!...'.

עודו מדבר והנה הופיע מקצה הרחוב יהודי בעל צורה אשר פנה אל רבי מאיר ומלווהו ובקשם: 'אנא, באו והצטרפו עמי למנין לתפלת מנחה המתקיימת בבית הכנסת הסמוך. היום חל

רבי מאיר ומלווהו הסכימו בשמחה וצעדו אחרי האיש. ראש הקהל, מיסטר סם ג'ונס, עבר לפני התבה, וכשהסתימה התפלה התבונן ברבי מאיר והבין מיד כי מדובר בתלמיד חכם בעל שעור קומה. הוא המתין בסבלנות עד שסיים רבי מאיר את תפלת 'עלינו לשבח', ואז בקשו כי יואיל למסר בפני המתפללים שעור במשניות לעלוי נשמת הריו.

רבי מאיר נזכר כי באותו היום טרם הספיק ללמד את הדרף היום" שמתן שנים ספורות קודם לכן, והוא שאל את הפרוידנט אם יוכל למסר במקום משניות שעור בגמרא, והלה השיב בחיוב.

באותו יום אחזו בדף היומי במסכת סוטה, בדף כ"א. רבי מאיר פתח את הגמרא, והחל בשערו, במתק שפתים ובבכירות מיוחדת דכרו בפקדו. תוך כדי השעור הגיע רבי מאיר למימרא המופיעה בגמרא בשבחו ובמעלתו של שמעון אחי עזריה, אשר היה טורח ויגע במסחר כדי לפרנס את אחיו עזריה שהיה עמל בתורה מתוך דחק, ובכך זכה לחלק ולשפתות בתורתו.

רבי מאיר האריך ברב רגש בבאור דברי הגמרא, תוך שהוא מצטט מדברי חכמינו זכרונם לברכה על מעלת החזקת התורה, ועל גדל הזכות והאשר של מי שזכה להיות ממחזיקי התורה, וסיים:

'אם כה הפליגו במעלתו של שמעון אחי עזריה, אשר תמך מכספו בלומד יחיד, על אחת כמה וכמה גדולה זכותו ומעלתו של מי שזכה להחזיק בישיבה שבה הוגים בתורה מאות תלמידי חכמים!'

תוך כדי דבור החל רבי מאיר לתאר ולשטח באזני השומעים את חזונו הגדול ואת מקום התורה האדיר שהוא בונה בפולין, תוך שהוא מעורר את רצונם כי יואילו לתמוך בו.

בשונה מפעמים קודמות שבהן הסתפקה התלהבות הקהל בהנהוגי הסכמה נמרצים, ובאי אלו פרוטות שדלו מכיסם, הפעם נפלו דבריו של רבי מאיר על אזניים קשובות.

דבריו חלחלו אל מעמקי לבו של הפרוידנט, מיסטר ג'ונס, ועל אחר הוא שלף מכיסו את פנקס ההמחאות ורשם לרבי מאיר המחאה על סך עשרת אלפים דולר, כסום עצום ביותר באותם ימים. אם לא די בכך, הרי שבמימים הבאים התרים מיסטר ג'ונס פנה מידיו, אנשים בעלי הון, אשר אף הם נדבו סכומי עתק לטובת הישיבה ההולכת ומוקמת, ואף התחייב בעצמו להוסיף ולתמוך בשנים הבאות בישיבה הקדושה.

היה זה מסעו הראשון של רבי מאיר, מסע שהסתים בהצלחה. יותר נכון בהצלחה מסחררת. סכום העתק שגייס רבי מאיר בניסיעה זו היה הבסיס להקמת הבנין המפואר של 'ישיבת חכמי לובלין', מבצר התורה באירופה.

רגע הספקתו של רבי מאיר להצטרף למנין, היה נקדת המכנה שבו התהפך עליו הגלגל: מיאוש יגונו, להצלחה פבירה ומפלאה שהניבה אחריה הצלחות רבות נוספות, והפכה את חזונו של רבי מאיר מחלום למציאות.

'שדה אחוה' עמ' שצד